

تحلیل دینامیکی مدیریت دانش در سیره امام علی (ع)

علی حاجی غلام سریزدی^{۱*}، عباس زارع بنادکوکي^۲، ولی ... نقی پورفر^۳

دانشجوی دکتری مدیریت فناوری اطلاعات، دانشگاه تربیت مدرس، A.hajigholam@modares.ac.ir

کارشناس ارشد مدیریت اجرایی، ab.tk65@gmail.com

عضو هیئت علمی دانشگاه قم، V-naghipoor@qom.ac.ir

چکیده

با توجه به اهمیت و جایگاه مدیریت دانش در سازمان های امروزی در این مقاله بر آن شدیم تا با تبیین سیره ارزشمند امام علی علیه السلام به عنوان حاکمی مدبر و کارآمد گامی در جهت کسب بینش نسبت به دیدگاه های ایشان به مدیریت دانش برداشته و براساس آن استراتژی هایی جهت بهبود مدیریت دانش و تسهیل در اجرای مدیریت دانش در سازمان ها برداریم. در مقاله حاضر چرخه مدیریت دانش به عنوان مبنا قرار داده و تمام حکمت ها و نامه های موجود در نهج البلاغه و احادیث غررالحکم و درراکلم بررسی شد و احادیث، حکمت ها و نامه های مرتبط شناسایی و براساس آنها موتورهای (دینامیزم ها) تقویت کننده و تضعیف کننده چرخه مدیریت دانش با استفاده از رویکرد سیستم دینامیک مدل سازی شد. بعد از مدل سازی و تست مدل به شبیه سازی آن پرداختیم و نهایتا براساس نتایج شبیه سازی، استراتژی هایی با توجه به سیره امام علی (ع) جهت بهبود مدیریت دانش استخراج شد که عبارتند از: شناسایی شاخص های تفکیک دانش، استراتژی مدیریت دانش مبتنی بر احساس نیاز افراد سازمان، جهت گیری بسمت ایجاد سازمان یادگیرنده از طریق یادگیری تک تک افراد، شناسایی موانع تسهیم دانش و موتورهای رشد آن، تدوین استراتژی تربیت نیروی انسانی شایسته.

کلمات کلیدی: سیره امام علی (ع)، نهج البلاغه، مدیریت دانش، رویکرد سیستم دینامیک.

۱- مقدمه

در قرن حاضر که عصر اطلاعات را پشت سر گذاشته و در عصر دانش و فناوری قرار داریم ویژگی هایی بر زندگی بشری چه در سطح فردی، گروهی، اجتماعی و سازمانی حاکم شده است که از یک طرف نیاز به دانش را مشهود ساخته و از طرف دیگر انتخاب استراتژی صحیح استفاده از دانش را ضروری تر کرده و مهم تر از آن نیاز انسان ها در این انبوه اطلاعات و دانش به دانش صحیح و عمیق و وابسته به منبعی موثق مانند وحی و دیدگاهی درست را پر اهمیت ساخته است. در این عصر، سازمان های امروزی که با سرعت زیاد تغییرات، محیط متلاطم و با عدم اطمینان بالا و افزایش اهمیت روز افزون دانش و استفاده از آن به عنوان منبع و منشا مزیت رقابتی روبرو هستند (۱ و ۲) نیاز به رویکردی جامع و پویا در جهت حمایت از خلق، کسب، تسهیم، و بکارگیری دانش (۳) چه دانش ضمنی و چه آشکار را برای مواجهه با این دنیای جدید ضروری ساخته است (۴). در این شرایط مدیریت دانش با استراتژی مناسب بر انجام صحیح عملکرد سازمان اثر می گذارد (۵).

^۱ نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری مدیریت فناوری اطلاعات گرایش کسب و کار هوشمند دانشگاه تربیت مدرس، مشاور طرح و برنامه پارک علم و فناوری یزد و مسئول مگاپارک تحقیقات و فناوری هوایی در ستاد هوایی و هوانوردی.

^۲ کارشناس ارشد مدیریت اجرایی، مدیرعامل شرکت سامان آوران توسعه، پارک علم و فناوری یزد.

^۳ عضو هیئت علمی دانشگاه قم.

در ادبیات موضوع، مدل‌ها و استراتژی‌های مختلفی برای مدیریت دانش ارائه شده است که هر یک به جنبه‌هایی از مدیریت دانش پرداخته‌اند ولی نتوانسته‌اند همه‌ی جنبه‌های لازم برای مدیریت دانش اثربخش را ارائه کنند (۶) و این سبب شده تا در حدود ۸۰٪ اقدامات مدیریت دانش به شکست بیانجامد (۷). در نتیجه همانطور که اشاره شد نیاز است تا استراتژی مدیریت دانش با استفاده از منبع مناسب دانشی تدوین گردد. در این میان دانش ائمه و انبیا الهی به عنوان دانش عمیق و مبتنی بر وحی و آموزه‌های دینی می‌تواند راه‌گشای مسائل جامعه بشری باشد.

سیره، رفتارهای نسبتاً ثابت و ضابطه‌مندی است که دارای استمرار می‌باشد. سیره اخلاقی و تربیتی معصومین (علیهم السلام)، هرگونه عمل و رفتاری است که از معصوم (علیهم السلام) در محیط فردی، اجتماعی، و تربیتی به منظور خودسازی یا اثرگذاری بر دیگران؛ سرزده است به گونه‌ای که هر کدام در قلمرو کاربردی خود، می‌تواند منشأ استخراج سبک و روش کلی رفتار قرار گیرد. سیره، اقسامی دارد: سیره فردی و اجتماعی، سیره اخلاقی و تربیتی، سیره قولی و فعلی و سیره عقلایی و متشرعه (۸). سوالی که باید ابتدا پاسخ داد این است که اولاً چرا سیره ائمه می‌تواند راه‌گشا باشد و ثانیاً سیره امام علی (ع) چه ویژگی‌های خاصی را در این زمینه دارد:

۱- معصومیت ائمه: در اصطلاح علم کلام به کسی «معصوم» گفته می‌شود که دارای موهبت الهی آگاهی کامل و دایم به زشتی گناه و اراده قوی بر مهار کردن تمایلات نفسانی با عنایت خاص الهی می‌باشد. به عبارت دیگر فرد معصوم از جانب خدا با داشتن اختیار مانند سایر انسان‌ها دارای موهبت عصمت است. در نتیجه فرد معصوم عاری از گناه و اشتباه است و سیره آنها نیز عاری از خطا است و منبعی راهنما می‌باشد.

۲- دانش وابسته به وحی: جمع دانش اکتسابی و ذاتی یا به عبارت دیگر جمع دانش بشری و الهی.

۳- مدیر ارشد بودن امام علی (ع): وی علاوه بر اینکه ولی امر بود (ولایت باطنی) دارای ولایت ظاهری و رهبری و حاکم بر مردم نیز بود.

به عبارت دیگر چون سیره، دارای ویژگی‌هایی چون: منشأ الهی، دارای عمق محتوایی، مفسر قرآن بودن، ارائه دهنده ارزش‌های اسلامی و برخورداری از جامعیت و شمولیت می‌باشد می‌تواند منبع مناسبی جهت بهبود مدیریت دانش گردد. (۸) لذا در این مقاله براساس سیره امام علی (ع) به مدیریت دانش نگریسته و از دیدگاه ایشان استراتژی‌ها مناسب جهت مدیریت دانش را استخراج می‌کنیم.

۲- ادبیات موضوع

در این قسمت ابتدا تعریفی از سیره معصومین آورده شده و درباره سیره امام علی (ع) توضیحاتی داده شده است. سپس در قسمت بعدی مدیریت دانش تشریح شده و رویکرد سیستم داینامیک نیز معرفی می‌گردد.

۲-۱- سیره امام علی (ع)

واژه شناسان معانی متعددی برای کلمه «سیره» ذکر کرده‌اند؛ مانند: روش، طریقه، سنت، (۹) سبک و نحوه انجام دادن کار، حرکت در روز، حرکت در شب و مطلق حرکت کردن و راه رفتن و نوع و سبک رفتار (۱۰). سیره در قرآن به معنای حالتی است که انسان یا غیر او بر آن حالت زندگی می‌کند؛ چه آن حالت غریزی باشد و چه اکتسابی (۱۱). سیره در اصطلاح به معنای متفاوتی به کار رفته و تعریف واحدی که مورد وفاق همه‌ی اندیشمندان باشد، تاکنون درباره‌ی آن وجود ندارد. سه نوع نگرش به سیره وجود دارد:

- نوع اول: برخی از سیره شناسان آن را به معنای طریقه و حالت دانسته که برگرفته از مفهوم لغوی آن است. (۱۲)

- نوع دوم: بعضی دیگر سیره را برابر با تاریخ و ثبت وقایع تاریخی قرار داده که دامنه وسیعی همانند تاریخ پیدا می‌کند. (۱۲)
چنان که عرف تاریخ نویسان همین معنا را تأیید می‌کند و برداشت عمومی آنها از سیره، ذکر حوادث و سرگذشت افراد می‌باشد که سیره‌های تدوین یافته به وسیله آنان، گواه بر این امر است. (۱۳)
- نوع سوم: هم چنین سیره را بر چگونگی رفتار انسان نیز اطلاق کرده اند که شامل همه ی فعالیت های فرد می‌شود. (۱۳)
شهید مطهری بیان می‌کند که سیره بر نوع و سبک خاص رفتار دلالت دارد، به نظر ایشان هر رفتاری را نمی‌توان اصطلاحاً سیره نامید؛ بلکه رفتاری که دارای روش و سبک ویژه باشد، مصداق سیره خواهد بود؛ برخی دیگر از سیره نویسان بر همین اساس «سبک و قاعده رفتار» را معنای سیره دانستند که بنابر این قواعد حاکم بر رفتار فرد را باید جست و جو کرد. (۴)
درمجموع سه معنا از تعریف های پیش گفته به دست می‌آید: یکی معنای لغوی، دیگری معنای عام سیره که عبارت است از ثبت وقایع تاریخی و سرگذشت افراد، سوم معنایی خاص که سبک و قاعده رفتار می‌باشد. تفاوت دو معنا اخیر علاوه بر میزان شمول و فراگیری، در این جهت نیز ظاهر می‌شود که سیره به معنای اول، یکی از مصادر سیره به معنای دوم است؛ یعنی از بررسی عملکرد افراد در طول زندگی او، می‌توان به سبک و روش رفتاری وی دست یافت.
سیره دارای انواع و اقسامی است که هر کدام در زمینه ی خاصی به کار می‌رود و در حوزه کاربرد خود، معتبر و تأثیرگذار است. در جدول زیر انواع سیره تشریح شده است.

جدول شماره ۱: انواع سیره (۸)

نوع سیره	توضیحات
سیره فردی	سیره فردی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که بیشتر جنبه شخصی دارد و ناظر به عملکرد فرد است، نه دیگران. و اغلب به قصد خودسازی و تکامل روحی و معنوی فرد و یا جهت گذران زندگی صورت می‌گیرد؛ نظیر عبادات و یا کارهای معمول شبانه روزی. بنابراین، سیره فردی معصومین (علیهم السلام) قلمرو وسیعی پیدا می‌کند و همه ی فعالیت های فردی آنان را فرا می‌گیرد. ساده زیستی، نظم، انضباط و امثال اینها، در حوزه سیره فردی قرار می‌گیرند.
سیره اجتماعی	سیره اجتماعی در برابر سیره فردی قرار دارد و منظور از آن، رفتارهایی است که در ارتباط با دیگران انجام می‌گیرند و اگر فرد تنها باشد، به انجام آن اقدام نمی‌کند. تعاون و همکاری و حسن معاشرت را می‌توان در زمره سیره اجتماعی شمرد. اگر این رفتار نیکو در محیط خانواده بود، به سیره خانوادگی و اگر فراتر از آن در محیط اجتماع بود، به سیره اجتماعی تعبیر می‌شود.
سیره اخلاقی و تربیتی	سیره در حوزه اخلاق و تربیت، با سیره در حیطه فردی و اجتماعی ارتباط نزدیک دارد. زیرا سیره اخلاقی تفاوت چندانی با سیره فردی ندارد و هر دو ناظر به رفتارهای شخصی انسان هستند. سیره اجتماعی هم تمایز قابل توجهی از سیره تربیتی نداشته و هر دو در ارتباط با دیگران شکل می‌گیرند و ظرف وجودی آنها، فضای اجتماعی است. تفاوت آنها در این است که سیره تربیتی به منظور دیگرسازی انجام می‌گیرد و سیره اجتماعی ممکن است چنین هدفی نداشته باشد. سیره فردی نیز به یک اعتبار، اعم از سیره اخلاقی است. نکته قابل توجه آن که سیره فردی معصومین (علیهم السلام) از آن جهت که همراه با آداب و سنت های خاص است و اگر آن آداب و روش ها به خوبی تبیین گردد، جنبه آموزشی و سازندگی خواهند داشت، سیره فردی آن بزرگواران هم مورد نظر خواهد بود. تفاوت سیره اجتماعی و تربیتی در این است که سیره اجتماعی به رفتارهایی گفته می‌شود که تنها در عرصه ی اجتماع شکل گرفته و هدف تربیتی نداشته اند، اما سیره تربیتی، جنبه دیگرسازی دارد و منظور از آن، پرورش دیگران و نهادینه کردن ارزش ها در وجود آنها در قالب رفتارهای عینی است. بنابراین، سیره اجتماعی، فراتر از سیره تربیتی است و دامنه وسیع تری به خود می‌گیرد و ممکن است بخشی از رفتارهای اجتماعی جنبه تربیتی نداشته باشند.
سیره قولی و فعلی	یکی دیگر از تقسیمات سیره، تقسیم آن به قولی و فعلی است؛ زیرا سیره، اعم از گفتاری و رفتاری است و روشی که معنای خاص سیره است، در هر دو حوزه، مصداق پیدا می‌کند. از آن جا که گفتار، نوعی رفتار است و می‌تواند سبک ها و روش های گوناگون داشته باشد؛ وقتی سیره مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد، تنها رفتار منظور نیست، بلکه گفتار را هم شامل می‌شود.
سیره عقلایی (بنای عقلا)	سیره عقلا نیز از اقسام سیره است که در فقه کاربرد زیاد دارد و در علم اصول مورد بحث قرار می‌گیرد. توافق عقلای عالم از هر ملت و مذهبی بر انجام یا ترک کاری را سیره عقلا گویند. بر این اساس، سیره عقلا از همه ی انواع سیره، عام تر است و اختصاص به مسلمان و غیر مسلمان ندارد، بلکه همه ی عاقلان جهان را شامل می‌شود.
سیره متشرعه	رفتار پیروان یک شریعت بر عمل یا ترک یک کار، به سیره متشرعه تعبیر می‌شود. سیره متشرعه، شرعی یا اسلامی، وفاق مسلمانان بما هم مسلمان بر فعل یا ترک امری است.

مهم ترین ویژگی های سیره معصومین (علیهم السلام) عبارتند از:

۱- منشأ الهی: یکی از خصوصیات سیره پیامبر(صلی الله علیه و آله) و اهل بیت(علیهم السلام) آن است که رفتار آن بزرگواران بر اساس خواست و اراده خداوند شکل گرفته است؛ به گونه ای که همه ی گفتار و رفتار آنان، مستند به وحی الهی هستند و در این حوزه قابل تفسیر و تبیین می باشند.

۲- دارای عصمت و عاری از اشتباه و خطا بودن:

۳- محتوای عمیق: ویژگی سوم سیره معصومین(علیهم السلام) آن است که رفتار و گفتارشان دارای محتوای ژرف و عمیق است. در نتیجه رفتار و گفتار آنان باید مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا به اعماق معانی و اهداف آنان دست یافت.

۴- تفسیر و تبیین قرآن: همان گونه که گفته شد، سیره معصومین(علیهم السلام) برخاسته از اراده خدا و مطابق با قرآن کریم است؛ از این رو شناخت صحیح سیره آنان، به فهم قرآن کمک می کند. در نتیجه سیره ائمه مبتنی بر بعد تکوینی انسان می باشد.

۵- ارائه ارزش های اسلامی: سیره معصومین(علیهم السلام) در واقع تجسم عملی ارزش های اسلامی و کاربرست آن در عمل و رفتار فردی و اجتماعی است.

۶- جامعیت و شمول: از ویژگی های مهم سیره معصومین(علیهم السلام) جامعیت و فراگیری دامنه آن است. سیره پیامبر(صلی الله علیه و آله) و اهل بیت(علیهم السلام) همه ی شئون زندگی فردی و اجتماعی انسان را پوشش می دهد و هیچ گوشه ای از زوایای حیات آدمی، بیرون از دامنه سیره قرار نمی گیرد. جامعیت، غیر از عمیق بودن است؛ زیرا عمق، وصف عمودی و جامعیت، صفتی پهنانی است که گستره سیره را نشان می دهد. بر اساس این ویژگی، ابعاد مختلف زندگی انسان اعم از بعد دینی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی، اقتصادی و امثال آن، مشمول سیره است و در هر زمینه می توان شواهدی از سیره اخلاقی و تربیتی آن بزرگواران به دست آورد و به علاقمندان عرضه داشت.

سیره امام علی(ع) شامل رفتار، سبک زندگی و اقوال ایشان می باشد.

در اینجا در تعریف اصطلاحی سیره، آنچه شهید مطهری (ره) گفته اند: "سیره یعنی نوع رفتار و شناختن سبک رفتار". مورد نظر نیست، بلکه تعریف فقهاء معیار می باشد که: "قول المعصوم أو فعله أو تقریره". (۱۲). از آنجا که ایشان علاوه بر اینکه ولی امر بود(ولایت باطنی) دارای ولایت ظاهری و رهبری و حاکم بر مردم نیز بود. به عبارت دیگر ایشان به عنوان یک مدیر ارشد نیز فعالیت رسمی داشتند. بنابراین می توان از سیره ایشان نکات عمیقی را در رابطه با مباحث مدیریت مخصوصا مدیریت دانش استخراج کرد.

اهمیت کلام علی (ع) به عنوان مرجع و منبع تحقیق، از این جهت است که سخنان مولا شارح کلام الله است و شارح قرآن و دقایق و اسرار آن و از این رو روشن نمودن مبانی فکری، انسانی و اجتماعی نهج البلاغه در حقیقت روشن نمودن این پدیده ها از دید وحی محمدی (ص) است(۱۳).

امیرالمؤمنین را می توان یکی از بزرگترین نویسندگان و خطبای تاریخ ادبیات عرب نام برد. به شهادت تمام ادبا و عقلای تاریخ، نهج البلاغه اثری است از قرآن- کلام الهی- فروتر و از کلام بشر، فراتر!

به غیر از قرآن منسوب به مولای متقیان، ایشان اولین نویسنده در تاریخ اسلام هستند

و از ابن عباس روایت شده است که پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: علی بن ابی طالب اعلم امتی، و اقصاهم فیما اختلفوا فیه من بعدی یعنی علی بن ابیطالب دانشمندترین امت من است و در مورد آنچه پس از من اختلاف کنند داناترین آنها در داوری کردن است(۴).

ابن ابی الحدید که از دانشمندان بزرگ اهل سنت بوده و نهج البلاغه را شرح کرده است گوید که کلیه علوم اسلامی از علی علیه السلام تراوش نموده است و آنحضرت معارف اسلام را در سخنرانیهای خود با بلیغ ترین وجهی ایراد نموده است.

علی علیه السلام صریحا فرمود: سلونی قبل ان تفقدونی. پیرسید از من پیش از آنکه از میان شما بروم! و از این جمله کوتاه میزان علم آنجناب روشن می شود زیرا موضوع علم را قید نکرده و شامل تمام علوم از جمله علوم مدیریتی می شود. و این علوم در کلام علی علیه السلام به بهترین وجهی بیان شده است (۱۲).
در زمینه استفاده از سیره امام علی (ع) در حوزه های مختلف علوم و دانش کارهایی زیادی صورت گرفته است. به عنوان مثال تئوری مدیریت از دیدگاه امام علی (ع) مورد بررسی قرار گرفته است (۱۳).

۱-۲- مدیریت دانش

با اینکه اصطلاح دانش و مدیریت دانش دارای تعریف جهان شمول و مورد توافق همگان نیستند (۳) ولی تعاریف مختلفی از آنها وجود دارد. در اینجا ما مدیریت دانش را فرآیند سیستماتیک منسجمی می دانیم که ترکیب مناسبی از فناوری های اطلاعاتی و تعامل انسانی را به کار می گیرد تا سرمایه های اطلاعاتی سازمان را شناسایی، مدیریت و تسهیم کند. این دارایی ها شامل پایگاه های اطلاعاتی، اسناد، سیاست ها، و رویه ها می شود. علاوه بر این هم دانش آشکار و هم دانش ضمنی کارکنان را در بر می گیرد و از روش های متنوع و گسترده برای تصرف، ذخیره سازی و تسهیم دانش در داخل یک سازمان استفاده می کند.
هدف مدیریت دانش برقراری ارتباط بین خبرگان و افراد مجرب سازمان با افرادی است که نیاز به دانش خاصی دارند. ایجاد چنین ارتباطی به کمک فرایندها و ابزارهای مدیریت دانش تسهیل می گردد. مدیریت دانش منشا مزیت های رقابتی پایدار در سازمان است و پیاده سازی صحیح آن به افزایش و تقویت نوآوری و ایجاد انگیزه، بهره‌وری، تسریع در یادگیری، اتخاذ تصمیمات بهتر و سریع تر، افزایش توانایی توسعه برای کارکنان و... منجر می شود. سایر نتایج آن در شکل زیر بیان شده است:

شکل شماره ۱: نتایج حاصل از مدیریت دانش

مدیریت دانش تلاش می کند که از مرزهای سازمان بگذرد، تعاملات و ارتباطات را بهبود دهد و دانش محلی را به دانش سازمانی منتقل کند. مدیریت دانش ابزاری است برای استفاده بهتر و کاراتر از سرمایه های انسانی در یک سازمان. این ابزار کمک می کند تا افراد در موقعیت های مختلف و با نیازمندی های متفاوت، منابع دانشی مورد نیاز خود را شناسایی کرده و به مناسب ترین شیوه در زمان مناسب به آن دست یابند. این ابزار کمک می کند افرادی که در یک حوزه دانش چندانی ندارند با

کمترین هزینه و با صرف کمترین زمان به دانش خبرگان آن حوزه دست یابند. برای مدیریت دانش در سازمان‌ها روش‌های مختلفی وجود دارد. در این راستا در این تحقیق چرخه مدیریت دانش مبنای کار قرار گرفته است. این چرخه از ۵ گام اصلی تشکیل شده است.

گام اول: کسب دانش: در این گام دانش مدیران به کمک ابزارهای مدیریت دانش از جمله مصاحبه‌های تخصصی، مستند سازی تجارب، استفاده از تکنیک‌های داستان‌سرایی، رسم فلوچارت‌ها و نمودارهای مراحل انجام کار و ... استخراج می‌شود. گام دوم: سازماندهی و ذخیره سازی دانش: در این گام دانش هر فرد به شکلی منسجم و منظم تدوین می‌گردد. در نهایت نیز تحلیل و مقایسه‌ای بر روی تجارب مستند شده انجام خواهد شد و عوامل تاثیرگذار در موفقیت، موانع و راهکارهای پیشنهادی جهت تسهیل امر افراد تازه وارد به این حوزه فراهم خواهد شد.

گام سوم: تسهیم دانش: در این گام به اشتراک گذاری و انتشار نتایج حاصل از گام‌های قبلی در دستور کار قرار دارد. گام چهارم: به کارگیری دانش: هدف از سه گام فوق در این دو گام منعکس خواهد شد. به عبارتی سه گام قبل امکانات لازم برای استفاده از دانش این افراد خبره را در اختیار سایرین قرار داده و می‌توانند در جهت عملکردی موفق از آن بهره‌برند. گام پنجم: خلق دانش جدید: این گام نیز در پی گام‌های قبل چرخه مدیریت دانش را تکمیل می‌کند. چرا که دانش اگر نتواند خود را ارتقا دهد، دانش نیست. بدین رو در یک چرخه کامل مدیریت دانش این گام از اهمیت بالایی برخوردار است (۱۴).

۲-۲- رویکرد سیستم دینامیک

سیستم دینامیک یک تکنیک مدلسازی کامپیوتری مبتنی بر بازخورد و روابط غیرخطی برای ساختاردهی، درک و بحث پیرامون مسائل و موضوعات پیچیده می‌باشد. رویکرد پویایی‌های سیستمی از دهه ۱۹۵۰ با کارهای فارستر^۳ آغاز گردید. وی با انتشار سه کتاب معروف خود یعنی پویایی‌های صنعتی، پویایی‌های شهری و پویایی‌های جهان رویکرد پویایی‌های سیستمی را پایه گذاری کرد (۹، ۱۶، ۱۵). این رویکرد واقعیت‌های جهان را که تاحدی از چشم‌جزنگر ما به دور است با اصل کل‌گرایی نمایش و به تصویر می‌کشد و به مدیران بنگاه‌ها کمک می‌کند تا درکشان را از فرایندهای صنعتی بهبود دهند. امروزه سیستم دینامیک در سراسر بخش‌های خصوصی و دولتی برای تجزیه و تحلیل و طراحی سیاست‌ها بکار گرفته می‌شود (۱۷). رویکرد پویایی‌های سیستمی یا سیستم دینامیک روش و متدولوژی برای مطالعه و مدیریت سیستم‌های پیچیده و دارای بازخورد است. این سیستم‌ها می‌توانند در حوزه‌های مختلفی مثل کسب و کار، اقتصاد، محیط زیست، مدیریت انرژی، مسائل شهری و سایر حوزه‌های اجتماعی و انسانی وجود داشته باشند (۱۱). در سیستم‌های پیچیده دنیای امروز نکته مهم یافتن ابزارهایی جهت درک پیچیدگی‌های سیستم‌های اجتماعی - اقتصادی و سپس مدلسازی و طراحی سیاست‌های مناسب برای بهبود این گونه سیستم‌هاست که رویکرد پویایی‌های سیستمی به ما کمک می‌کند تا این پیچیدگی‌ها را بدرستی دیده، و با روشی مناسب برخورد کرده و مسائل درون سیستم‌ها را حل نمائیم (۱۵). گام‌های این رویکرد در شکل زیر نشان داده شده است. همانطور که مشخص است در گام اول پدیده یا مسئله مورد نظر شناسایی و تبیین می‌شود. این مسئله باید پیچیده و پویا باشد (۱۵). به عبارت دیگر رفتار متغیرهای مسئله باید در طول زمان قابل بررسی باشد. سپس در گام دوم فرضیه دینامیکی رفتار متغیر اصلی مسئله و علل وجودی آن بصورت مدل تشریحی بیان می‌شود. گام‌های بعدی به مدلسازی فرضیه و مسئله در قالب نمودارهای علت و معلولی و جریان پرداخته و نهایتاً با فرموله کردن مدل جریان و تست آن

The First National Conference of
The Iranian System **Dynamics** Society

اولین کنفرانس ملی
انجمن ایرانی پویاشناسی سامانه‌ها

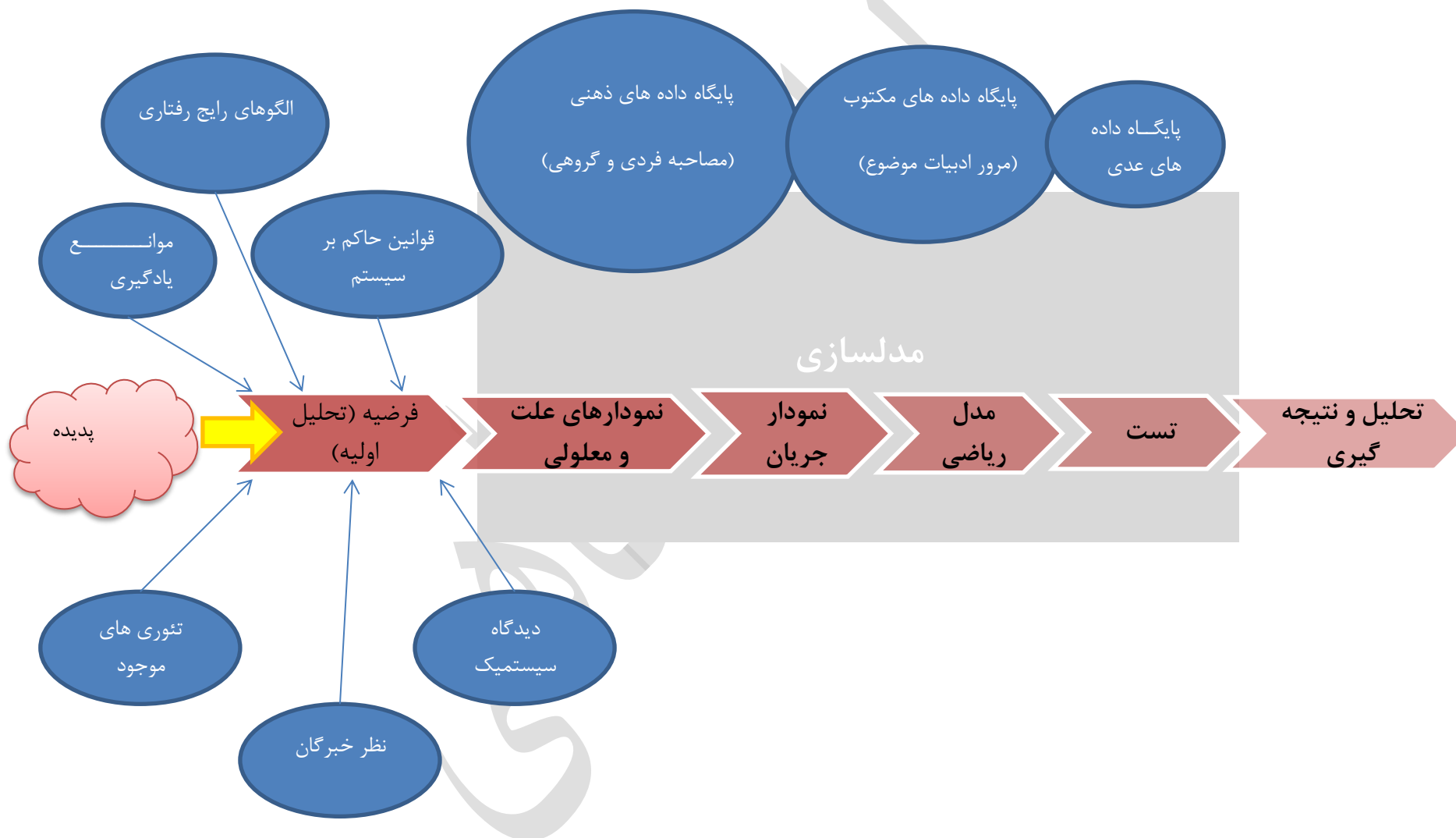
مدل اصلی ایجاد و شبیه سازی و تست سناریوهای مختلف امکان پذیر می شود (۱۰، ۱۱). در ساخت مدل های دینامیکی می توان از منابع سه گانه عددی، مکتوب و ذهنی استفاده کرد (۱۱)

راشه شفاهی

The First National Conference of
The Iranian System **Dynamics** Society

اولین کنفرانس ملی
انجمن ایرانی پویاشناسی سامانه‌ها

شکل شماره ۲: گام های رویکرد سیستم داینامیک

۳- سوابق پژوهشی

در این قسمت، سوابق پژوهشی در حوزه های "مدیریت دانش" و همچنین "سیره امام علی علیه السلام"، "مدیریت دانش در سیره امام علی" و همچنین کاربرد رویکرد "پویایی سیستمی در حوزه مدیریت دانش" و یا "در تحلیل سیره امام علی علیه السلام" بررسی گردیده است.

- پژوهش در حوزه مدیریت دانش و رویکرد پویایی سیستمی

پژوهش های انجام گرفته در حوزه مدیریت دانش و رویکرد پویایی سیستمی بسیار گسترده و در موضوعات متنوع می باشد. در بسیاری از این پژوهش ها تاثیر برخی متغیرها بر این دو رویکرد بررسی شده است. در مواردی هم خود موضوع و رویکرد و مولفه های آن و یا کاربرد آن در یک سازمان خاص بررسی شده است. با توجه به قدمت زیاد این دو موضوع و فعالیت های گسترده پژوهشی، از ذکر نمونه خاص در این سرفصل خودداری شده است.

- پژوهش های انجام شده در در سیره امام علی علیه السلام

بررسی سیره امام علی و استخراج نکات و مطالب مختلف و انطباق آن با مفاهیم و ضرورت های حال در حوزه های مختلف مورد توجه بوده است که در ادامه به چند مورد اشاره شده است.

در پژوهشی به بررسی نقش "حکمرانی خوب" برای تحقق زندگی مطلوب در سیره امام علی علیه السلام پرداخته و در این راستا از منابعی نظیر نامه های دولتی، خطبه ها و سفارش های آن حضرت به کارگزاران حکومتی استفاده نموده اند (۱۸).

در مقاله دیگری، بر مبنای سیره امام علی علیه السلام سعی در ارائه رهیافتی اسلامی در مفهوم سازی بنیادی عملیات روانی شده است. بدین منظور سه جنگ گسترده جمل، صفین و نهروان انتخاب گردیده و بر اساس سیره حضرت در این سه جنگ، تحلیل و جمع بندی انجام پذیرفته است (۱۹). در مقاله ای با عنوان "بررسی سیره امام علی (ع) در زمینه اصلاح اخلاق اجتماعی"، به بررسی سیره امیرالمؤمنین (ع) در زمینه اخلاق اجتماعی پرداخته است. در این مقاله، سیره حضرت علی (ع) در طول دوره خلافت بررسی و در ارتباط با عنوان پژوهش تحلیل شده است (۲۰). در مقاله ای با بررسی سیره امام علی علیه السلام، یک مطالعه تطبیقی بین اصول مدیریت اسلامی و مدیریت در سیره امام علی (ع) انجام داده است. در این مقاله پس از توصیف اهمیت مدیریت و جایگاه مدیریت اسلامی، نظر و شیوه عمل امام در زمینه مهمترین اصول مدیریت (برنامه ریزی، سازماندهی، هماهنگی، هدایت و رهبری و کنترل و ارزیابی) بحث شده است. در این مقاله برای یافتن مصادیق عملی مدیریت اسلامی از سخنان و سیره حضرت علی (ع) به عنوان حاکم و مدیر اسلامی استفاده شده است (۲۱). در پژوهشی دیگری که، جایگاه مصلحت در سیره و سخن امام علی (ع) بررسی و تحلیل گردیده است (۲۲).

- پژوهش های انجام شده با موضوع مدیریت دانش در سیره امام علی علیه السلام

بر اساس بررسی های انجام شده، پژوهشی که به بررسی مفهوم مدیریت دانش و یا موضوعات مرتبط به آن در سیره امام علی علیه السلام اختصاص داشته باشد؛ یافت نشد.

- پژوهش های انجام گرفته با موضوع کاربرد رویکرد پویایی سیستمی در مدیریت دانش و یا در تحلیل سیره امام علی علیه السلام

۴- روش تحقیق

در این تحقیق به این پرسش پرداخته می شود که: "دیدگاه امام علی (ع) درباره مدیریت دانش چگونه است؟" و "براساس دیدگاه ایشان چه دینامیزم هایی در تحقق مدیریت دانش رخ می دهد؟".

براین اساس در این تحقیق با استفاده از رویکرد سیستم دینامیک با محور قرار دادن چرخه مدیریت دانش به عنوان حلقه اولیه و اصلی مدیریت دانش، سیره امام علی(ع) را در رابطه به مدیریت دانش استخراج و بصورت مدل علت و معلولی ترسیم می کنیم. سپس مدل جریان و شبیه سازی را براساس مدل جریان ایجاد می کنیم. در این تحقیق تلاش می کنیم از طریق بررسی اسناد کتابخانه ایی و منابع ادبیات موضوع به یک تئوری و مدل مناسب دست یابیم. در این پژوهش، تمرکز ما بر سیره گفتاری (نقلی) امام علی(ع) بود. در نتیجه نهج البلاغه و غررالحکم و دررالکلم به عنوان پایگاه داده ایی مکتوب(نهج البلاغه و تفاسیر مرتبط) در نظر گرفته شد. در این پژوهش دامنه تحقیق بر روی حکمت ها و نامه ها در نهج البلاغه و احادیث غررالحکم و دررالکلم محدود شد. برای این منظور ابتدا حکمت ها و نامه های مرتبط با مدیریت دانش شناسایی و سپس تجزیه و تحلیل شد. برای تجزیه و تحلیل و مدلسازی از پایگاه داده ذهنی(دیدگاه سیستمی محقق و تفاسیر مرتبط) استفاده شد. با توجه به دسته بندی های مختلف روش تحقیق، تحقیق حاضر از لحاظ هدف از نوع تحقیق نظری است. و براساس نحوه گردآوری داده ها تحقیق حاضر از نوع توصیفی و تبیینی می باشد.

۵- مدلسازی دینامیکی

۵-۱- طبقه بندی براساس لوپ مدیریت دانش

همانطور که اشاره شد ابتدا احادیث، نامه ها و حکمت های مرتبط با مدیریت دانش شناسایی و براساس اجزا چرخه مدیریت دانش طبقه بندی شد. در جدول زیر دسته بندی براساس اجزا حلقه مدیریت دانش احادیث، حکمت ها و نامه ها نشان داده شده است.

جدول شماره ۲: دسته بندی حکمت ها براساس اجزا حلقه مدیریت دانش

ردیف	مرحله چرخه مدیریت دانش	حکمت های مرتبط (۲۳)
۱	کسب دانش	حکمت ۵، ۳۱، ۳۸، ۵۴، ۱۱۳، ۷۰، ۷۳، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۵، ۸۶، ۹۱، ۹۲، ۱۰۷، ۱۴۷، ۱۹۶، ۲۹۷
۲	سازماندهی و ذخیره دانش	حکمت ۹۲، ۱۰۷، ۳۳۸
۳	تسهیم دانش	حکمت ۳۸، ۵۴، ۱۱۳، ۴۰، ۴۱، ۷۱، ۷۳، ۹۱، ۹۸، ۱۴۷، ۱۴۲، ۱۶۱، ۱۷۳، ۱۸۲، ۲۱۵، ۲۶۶، ۲۸۲، ۲۹۳، ۳۹۰
۴	استفاده از دانش	حکمت ۲۳، ۳۱، ۷۰، ۷۳، ۹۲، ۹۸، ۲۷۴
۵	خلق دانش	حکمت ۲۰۵، ۲۱۵، ۲۱۹

جدول شماره ۳: دسته بندی نامه ها (۲۳) براساس اجزا حلقه مدیریت دانش

سیره	عنوان مرحله چرخه دانش
نامه ۳۱	سازماندهی و ذخیره دانش
نامه ۴۷	تسهیم دانش
نامه ۵۳ و ۶۷	استفاده از دانش
نامه ۷۸	تسهیم دانش
	استفاده از دانش

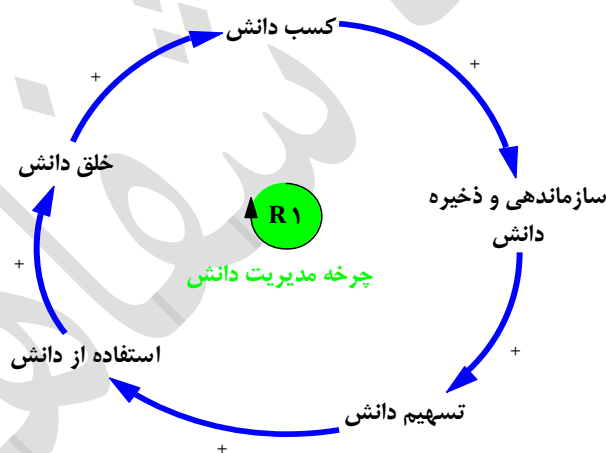

جدول شماره ۴: دسته بندی احادیث در غررالحکم و دررالکلم (۲۴)

ردیف	مرحله چرخه مدیریت دانش	حکمت های مرتبط
۱	کسب دانش	حدیث ۳۸، ۳۹، ۶۴، ۲۲۷۶، ۲۳۳۱
۲	سازماندهی و ذخیره دانش	
۳	تسهیم دانش	حدیث ۲۲۷۱، ۲۲۸۱، ۲۲۹۹
۴	استفاده از دانش	حدیث ۵، ۱۲، ۱۴، ۲۰، ۳۶، ۳۷، ۴۲، ۲۲۷۷، ۲۳۰۹، ۲۳۱۰
۵	خلق دانش	حدیث ۲۰، ۳۴، ۴۰، ۴۱

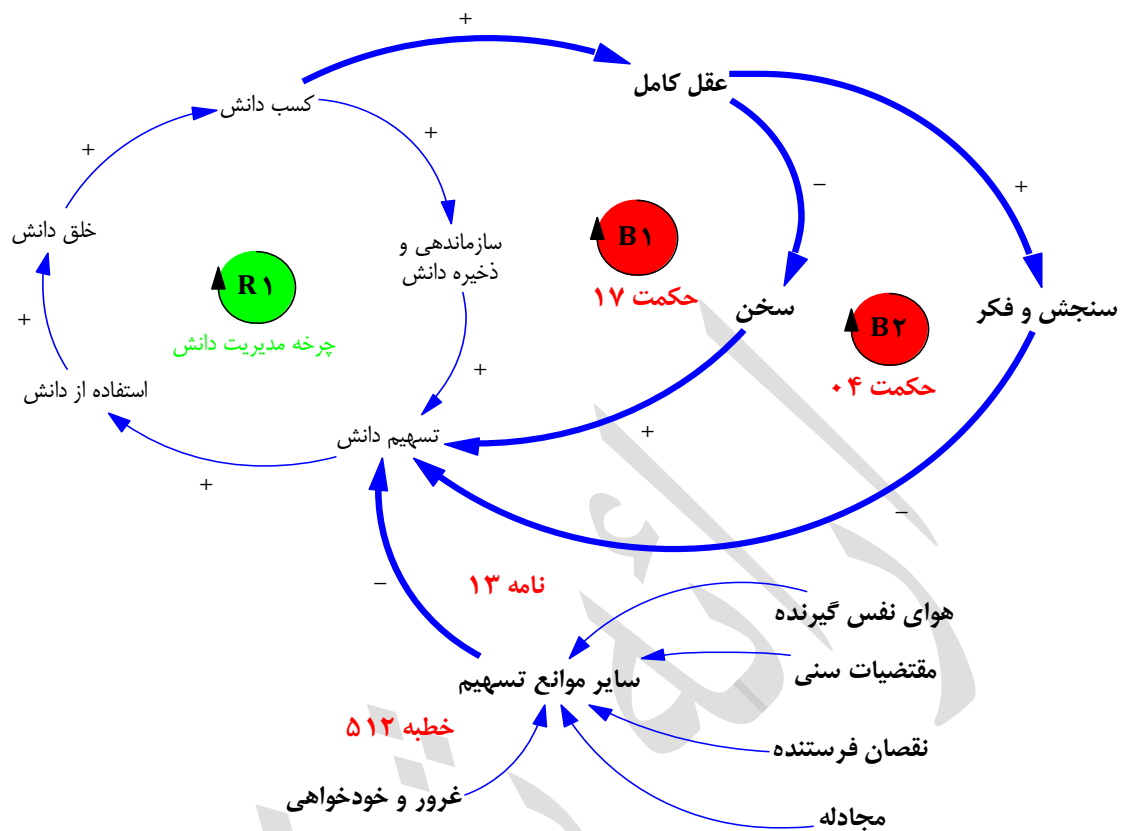
۲-۵- مدل علت و معلولی

در این قسمت حلقه های علت و معلولی مدیریت دانش براساس گفتار امام علی(ع) آورده شده است. حلقه R1 همان چرخه مدیریت دانش می باشد. طبق این حلقه با کسب دانش نیاز به سازماندهی و ذخیره دانش زیاد شده و حجم دانش ذخیره شده افزایش می یابد. با سازماندهی و ذخیره درست دانش افراد سازمان یا هر سیستمی می توانند به راحتی به دانش یکدیگر دست یافته و تسهیم دانش تقویت می شود. با تسهیم دانش بین افراد آنها از دانش موجود و تجربه های افراد دیگر بهره برده و از آنها استفاده می نمایند که این خود سبب موفقیت و همچنین خلق دانش می شود. و حلقه با کسب دانش جدید دوباره شکل می گیرد. این یک حلقه تقویتی می باشد که سبب رشد دانش و موفقیت مدیریت دانش می گردد.

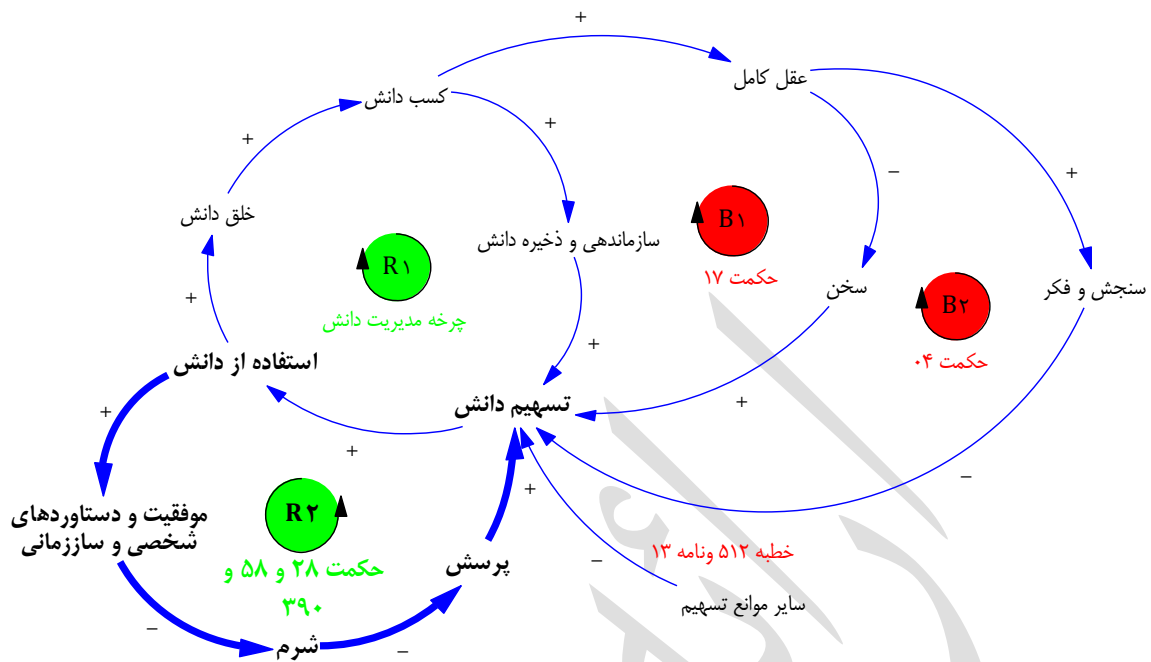
نمودار ۱: حلقه تقویتی چرخه مدیریت دانش

در نمودار ۲ طبق حکمت ۴۰ و ۷۱ و ۲۱۵ و نامه ۳۱ حلقه های تعادلی B1,2 شکل می گیرند. امام در حکمت ۷۱ نشانه کمال عقل را سخن اندک دانسته و در حکمت ۴۰ بیان می دارند که زبان عاقل در پشت عقل او می باشد و عاقل بدون مشورت و سنجش و فکر زبان خود را به حرکت وانی دارد. به عبارت دیگر با حرکت چرخه مدیریت دانش و کسب دانش افراد سازمان به کمال عقل نزدیک شده و سخن آنها اندک می گردد که این ها در کنار سایر موانع تسهیم براساس نامه ۳۱ و خطبه ۲۱۵ مانند غرور و خودخواهی، مجادله، نقصان فرستنده و گیرنده، مقتضیات سنی و هوای نفس گیرنده موانع نشر و تسهیم دانش می شوند.

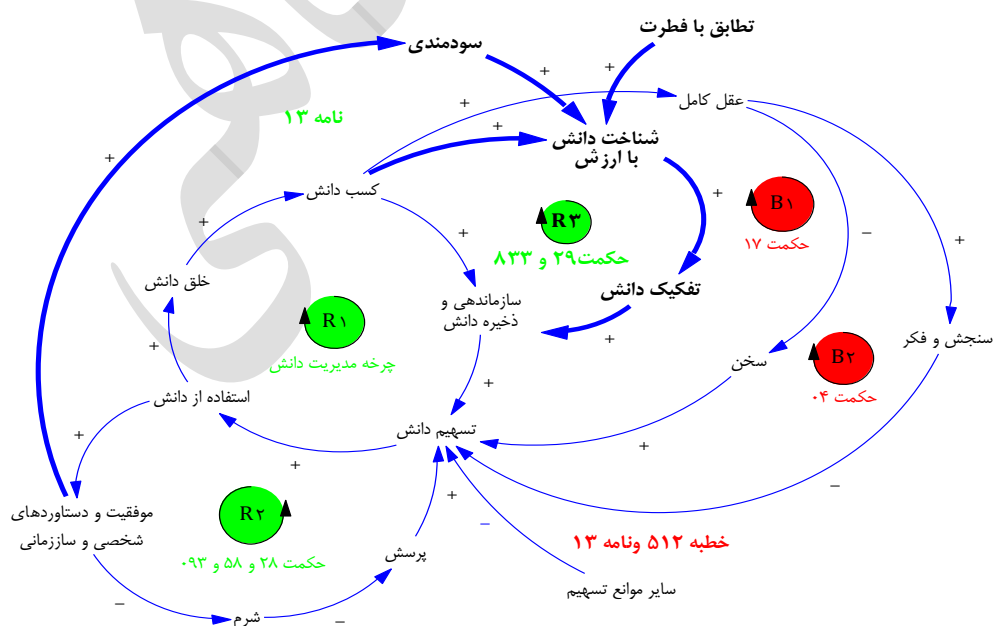
نمودار ۲: حلقه تعادلی حکمت ۴۰ و ۷۱ و ۲۱۵ و نامۀ ۳۱

در نمودار ۳ امام شرم از پرسش و ندانستن را نکوهش کرده است و آن را سبب هلاکت می‌داند. در نتیجه با پرسش و کسب دانش می‌توان به موفقیت‌های شخصی و سازمانی رسید که این موفقیت نیز سبب کاهش شرم خواهد شد و یک حلقه تقویتی را شکل می‌دهد.

نمودار ۳: حلقه تقویتی حکمت ۸۲ و ۸۵ و ۳۹۰

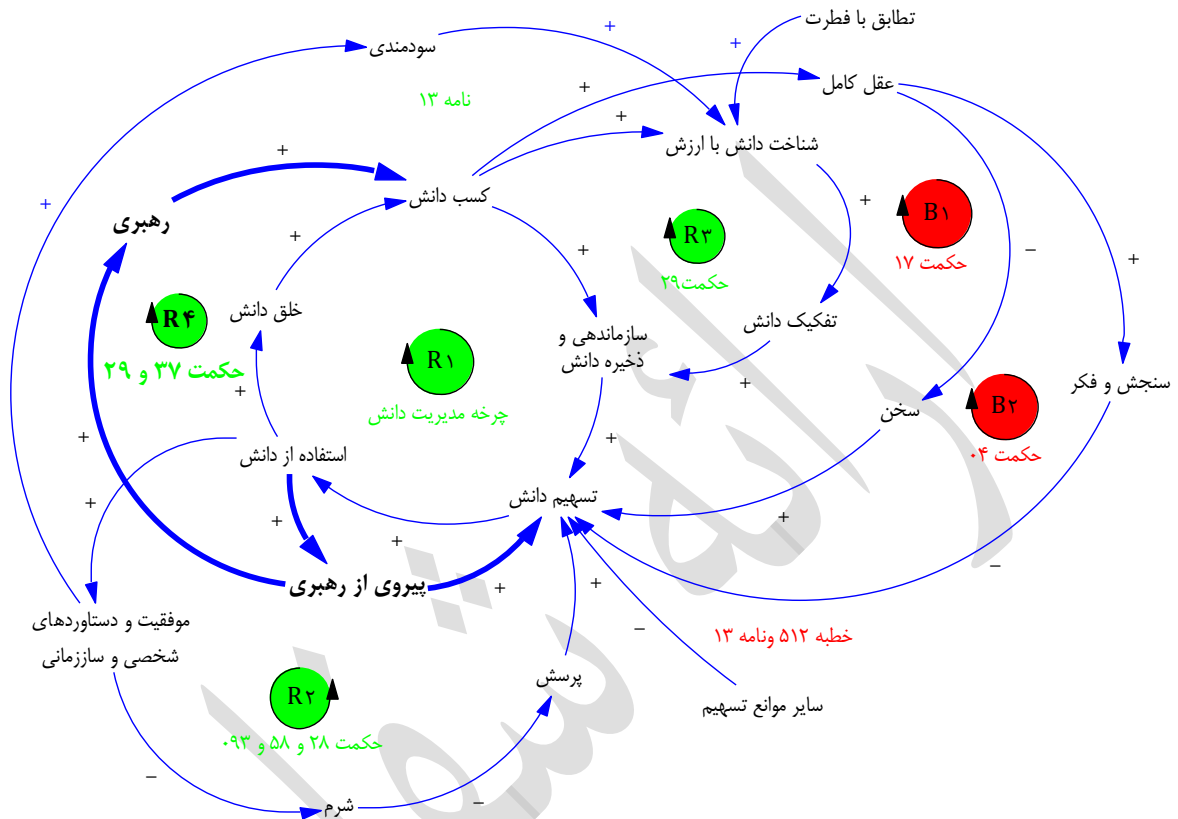
در نمودار ۴ حلقه تقویتی دیگری با فعال شدن حلقه مدیریت دانش براساس حکمت ۹۲ و ۳۳۸ و نامه ۳۱ شکل می گیرد. در این حکمتها و نامه امام معیار شناخت دانش با ارزش را معرفی می کند. در حکمت ۹۲ دانشی که در تمام اعضا و جوارح نه فقط زبان جاری باشد دانش با ارزش دانسته شده است. در نامه ۳۱ امام در وصیت خود به امام حسن(ع) بیان می کنند که دانشی که سودمند نباشد فایده نداشته و آموختنش شایسته نیست. و در حکمت ۳۳۸ تطابق با فطرت را یکی از معیارهای شناخت دانش با ارزش می داند. در نتیجه با کسب دانش و شناخت معیارهای فوق، دانش بدرستی تفکیک شده و زمینه سازماندهی بهتر و ذخیره دانش را افزایش می دهد که این حلقه مدیریت دانش را تقویت می کند.

نمودار ۴: حلقه تقویتی حکمت ۹۲ و ۳۳۸ و نامه ۳۱

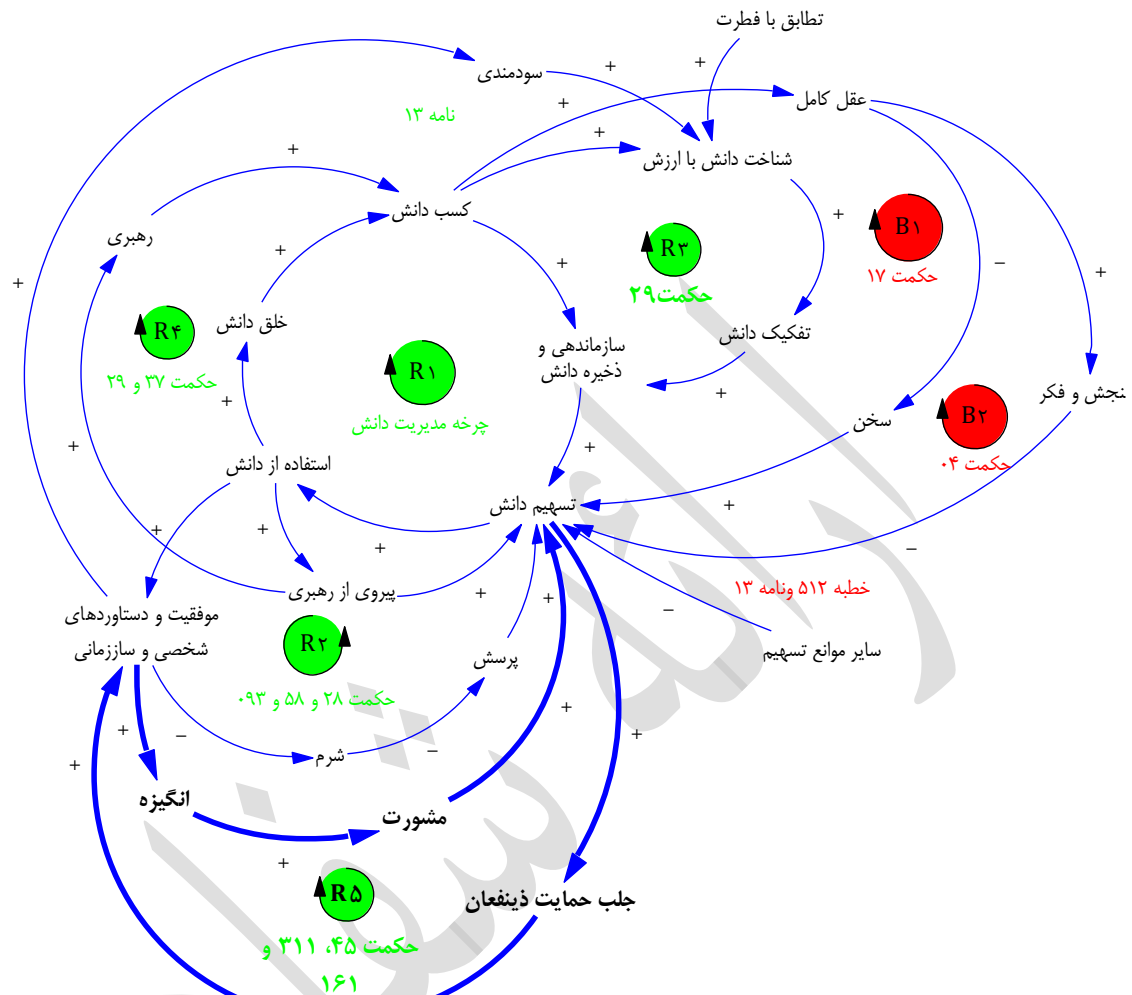

در نمودار ۵ نقش رهبری در مدیریت دانش و تقویت چرخه مدیریت دانش مطرح شده است. در حکمت ۷۳ به تعلیم و تسهیم دانش توسط رهبر از طریق کردار خود رهبر توصیه شده است. به عبارت دیگر رهبر با استفاده و کسب دانش زمینه بهتری را برای پیروی از خود و تعلیم دیگران ایجاد کرده و سبب تسهیم دانش می شود.

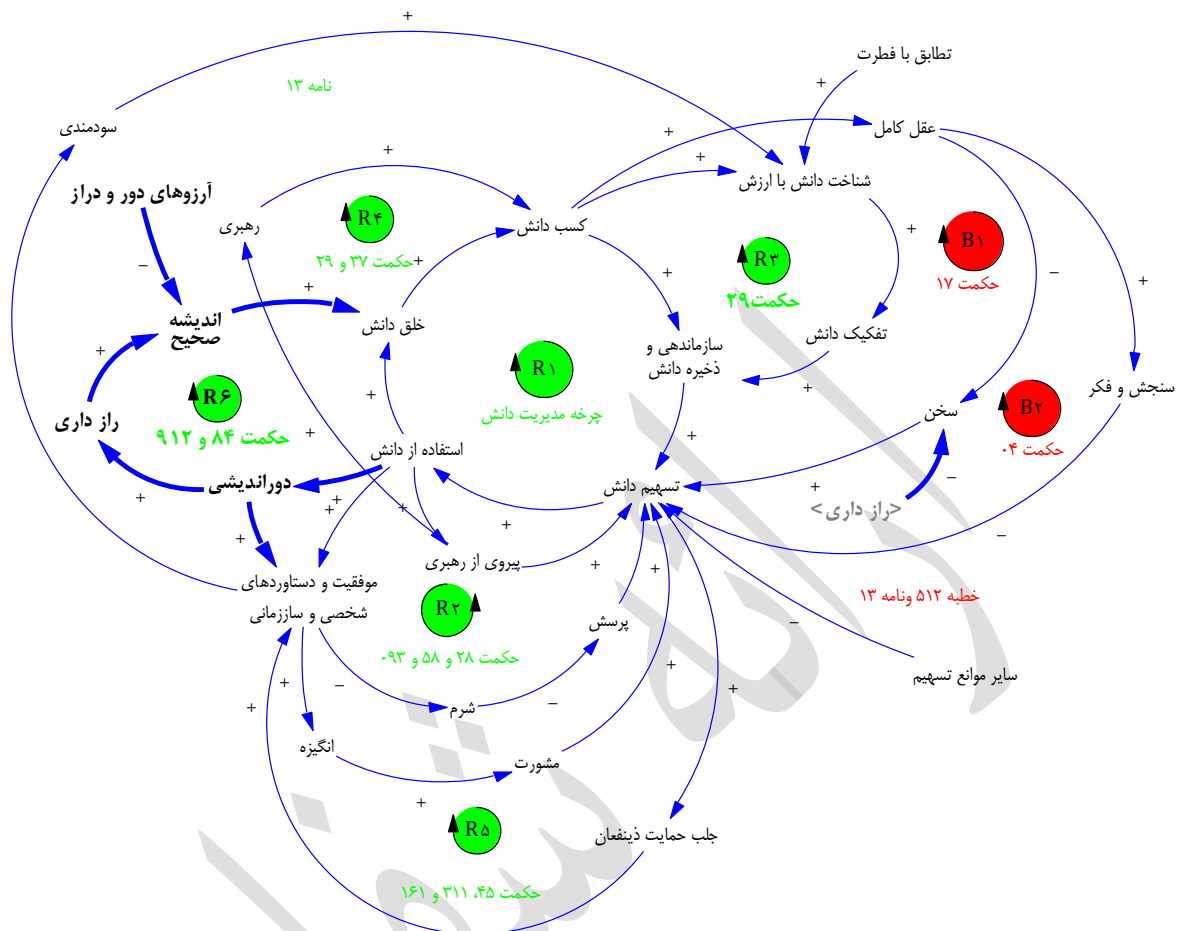
نمودار ۵: حلقه تقویتی حکمت ۷۳ و ۹۲

در نمودار ۶ به نقش مشورت و جلب حمایت ذینفعان از این طریق اشاره شده است. امام در حکمت ۵۴ مشورت را پشتیبان مناسب دانسته و در حکمت ۱۱۳ دانش را شرافت و مشورت را پشتیبانی مطمئن می داند و در حکمت ۱۶۱ مشورت را شراکت در عقل دیگران می داند. در نتیجه این حکمت ها نشان می دهد که شرافت حاصل از دانش دستاوردی بزرگ بوده و سبب تقویت انگیزه جهت مشورت می شود که این نیز سبب تسهیم دانش و نهایتا جلب نظر ذینفعان می شود. جلب نظر ذینفعان باعث تقویت امور و نهایتا موفقیت بیشتر می گردد. این حکمت ها نشانگر حلقه تقویتی حاصل از کسب نظر دیگران و مشورت می باشد.

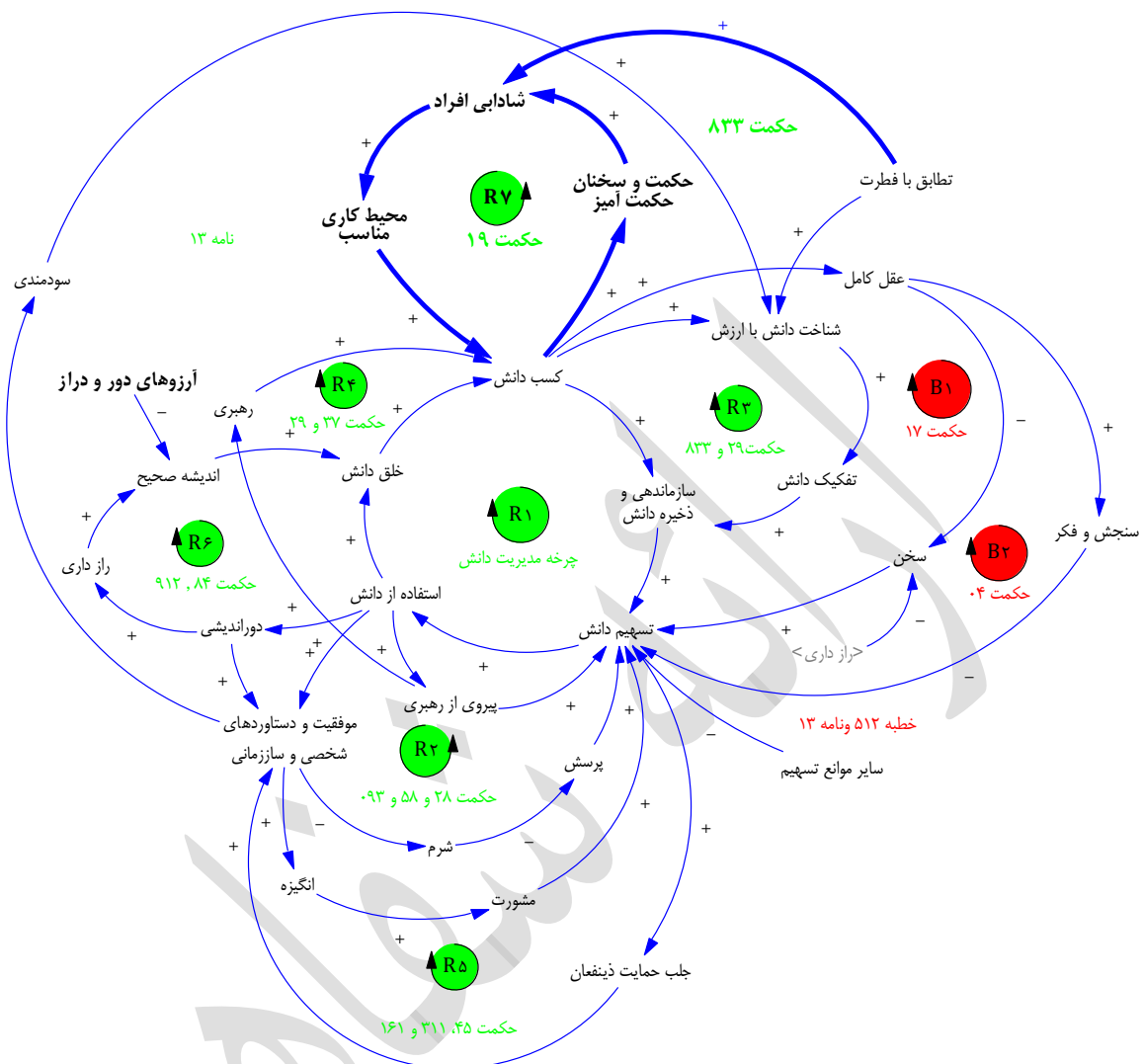
نمودار ۶: حلقه تقویتی حکمت ۵۴، ۱۱۳ و ۱۶۱

در نمودار ۷ طبق حکمت ۴۸ و ۲۱۹ حلقه تقویتی R6 شکل می گیرد. امام در حکمت ۴۸ کسب پیروزی و موفقیت را در دور اندیشی می داند. و دور اندیشی را در بکارگیری صحیح اندیشه و اندیشه صحیح را از طریق رازداری می داند. در نتیجه با استفاده از دانش دوراندیشی محقق شده و سبب رازداری و سنجش قبل از سخن می شود و این خود سبب اندیشه صحیح و خلق دانش می گردد. همچنین طبق خطبه ۲۱۹ قربانگاه اندیشه زیر برق آرزوها می باشد. در نتیجه آرزوهای دور و دراز مانعی در برابر اندیشه صحیح می باشد.

نمودار ۷: حلقه تقویتی حکمت ۴۸ و ۲۱۹

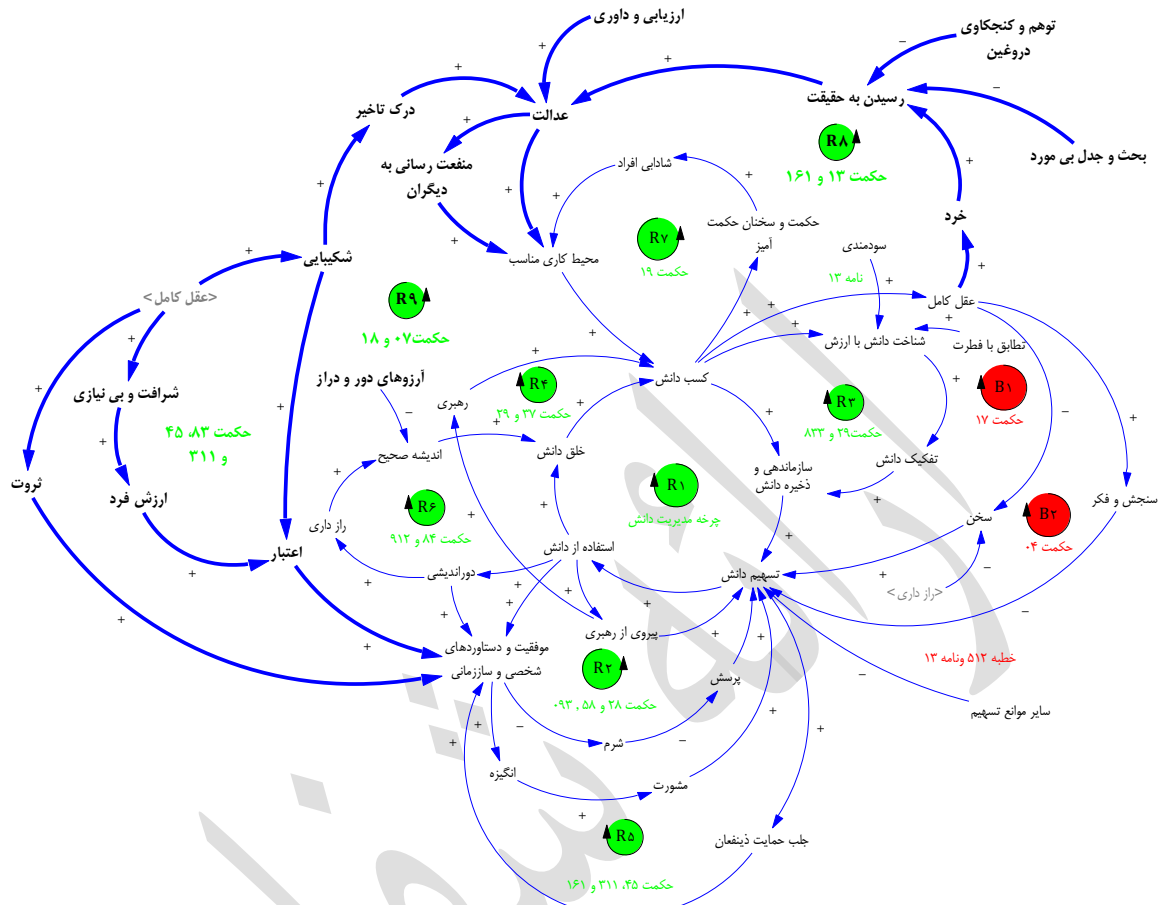
در نمودار ۸ امام در حکمت ۹۱ سخنان زیبای حکمت آمیز را سبب شادابی دل ها می داند. شادابی افراد نیز ایجاد کننده محیط کاری مناسب می باشد. در محیط مناسب کسب دانش افزایش می یابد و سبب ایجاد سخنان حکمت آمیز می گردد. از طریق دیگر در حکمت ۳۳۸ تطابق با فطرت را معیار ارزش دانش و سودمندی آن می داند که سبب شادابی دل می گردد.

نمودار ۸: حلقه تقویتی حکمت ۹۱ و ۳۳۸

در نمودار ۹ دو حلقه تقویتی R8,9 براساس حکمت‌های ۳۱، ۳۸، ۵۴، ۷۰، ۸۱، ۱۱۳ و ۱۶۱ شکل گرفته است. امام در حکمت ۳۱ پایه های عدالت ژرف اندیش را بیان کرده که سبب رسیدن به حقیقت شده و این از زیاده روی جلوگیری کرده و عدالت را بوجود می آورد. همچنین در این حکمت توهم و کنجکاوای دروغین و بحث و جدل بی مورد را از پایه های کفر دانسته و مانع رسیدن به حق و حقیقت می داند. امام می فرمایند که کسی که بحث و جدل بی مورد را عادت خود گرداند از تاریکی شبهات بیرون نخواهد آمد. البته امام در حکمت ۱۶۱ مشورت نه بحث و جدل بی مورد را سبب موفقیت و استفاده از عقل دیگران می داند.

اما در حکمت ۵۴ و ۱۱۳ عقل را ثروتی بزرگ و سرمایه ای سودمند می داند. همچنین در خطبه ۸۱ و ۱۱۳ شرافت و ارزش فرد را به دانایی و عقل او می داند. در خطبه ۷۰ نادان را کند رو یا تندرو و دور از عدالت معرفی می کند. و در خطبه ۳۸ عقب ارزشمندترین بی نیازی دانسته شده است.

نمودار ۹: حلقه تقویتی حکمت ۳۱، ۳۸، ۵۴، ۷۰، ۸۱، ۱۱۳ و ۱۶۱

در نمودار ۱۰ طبق حکمت ۲۰۵ امام با اشاره به گنجایش نامحدود ظرف دانش بیان می کنند که "هر ظرفی با ریختن چیزی در آن پر می شود جز ظرف دانش که هر چه در آن جای دهی، وسعتش بیشتر می شود". با توجه به این حکمت حلقه تقویتی خلق دانش سبب کسب دانش و کسب دانش سبب خلق دانش می شود شکل می گیرد.

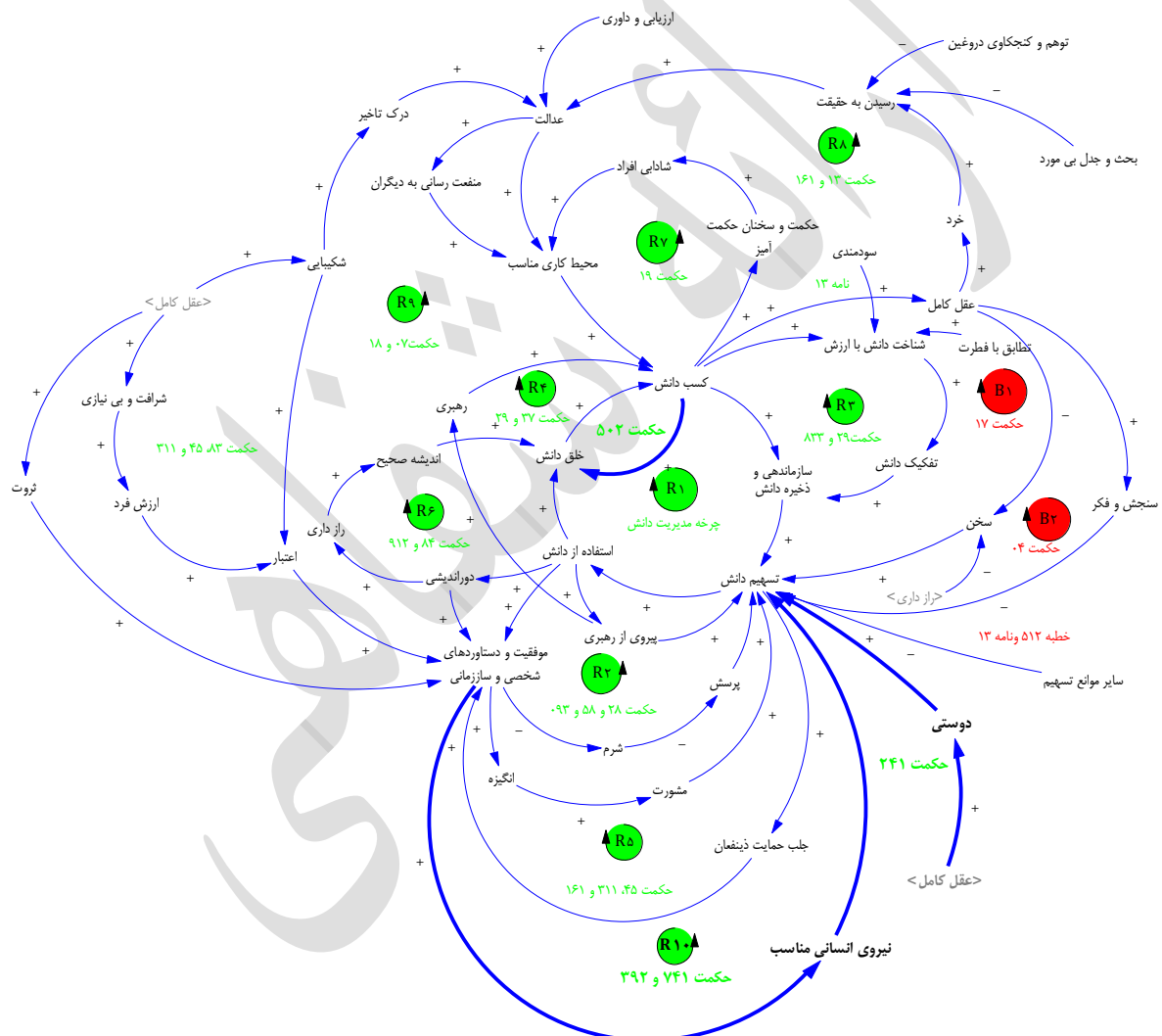
در این نمودار حلقه تقویتی R10 براساس حکمت های ۱۴۲ و ۱۴۷ و ۲۹۳ شکل می گیرد. امام در حکمت ۱۴۲ بیان می کنند که دوستی کردن نیمی از خردمندی است. به عبارت دیگر خردمند و اهل دانش دوستی های بیشتر و قاعدتا با افراد هم تراز خود دارند که این سبب تسهیم دانش و نهایتا افزایش خردمندی آنها می گردد. و در حکمت ۲۹۳ از هم نشینی و دوستی با بی خرد ما را پرهیز می دهد.

در حکمت ۱۴۷ تسهیم دانش را نیازمند انسان های مناسب می داند و در بیان اقسام دانش پژوهان اشاره به سینه مبارک می کند و می فرماید دانش فراوانی انباشته است، ای کاش کسانی را می یافتم که می توانستند آن را بیاموزند؟ و بیان می کنند که تیزهوشانی و خردمندانی وجود دارند ولی مناسب نیستند چراکه "یا مورد اعتماد نمی باشند. دین را وسیله دنیا قرار داده، و با نعمت های خدا بر بندگان، و با برهان های الهی بر دوستان خدا فخر می فروشن . با گروهی که تسلیم حاملان حق می باشند اما ژرف انیشی لازم را در شناخت حقیقت ندارند، که با اولین شبهه ای، شک و تردید در دلشان ریشه می زند؛ پس نه آنها، و نه اینها، سزاوار آموختن دانش های فراوان من نمی باشند. یا فرد دیگری که سخت در پی لذت بوده، و اختیار خود را

به شهوت داده است، یا آن که در ثروت اندوزی حرص می ورزد، هیچ کدام از آنان نمی توانند از دین پاسداری کنند، و بیشتر به چهارپایان چرنده شباهت دارند، و چنین است که دانش با مرگ دارندگان دانش می میرد."

در نتیجه یکی از دستاوردهای مدیریت دانش و تسهیم دانش در سازمان و افراد ساخته شدن افراد مناسب می باشد. در اینجا فرد مناسب باید ویژگی های زیر را داشته باشد:

- مورد اعتماد
- متواضع و به دور از فخر فروشی
- ژرف اندیش در شناخت حقیقت
- دوری از شهوت
- عدم حرص در ثروت اندوزی

نمودار ۱۰: حلقه تقویتی حکمت ۱۴۲ و ۱۴۷ و ۲۰۵ و ۲۹۳

۳-۵- مدل جریان

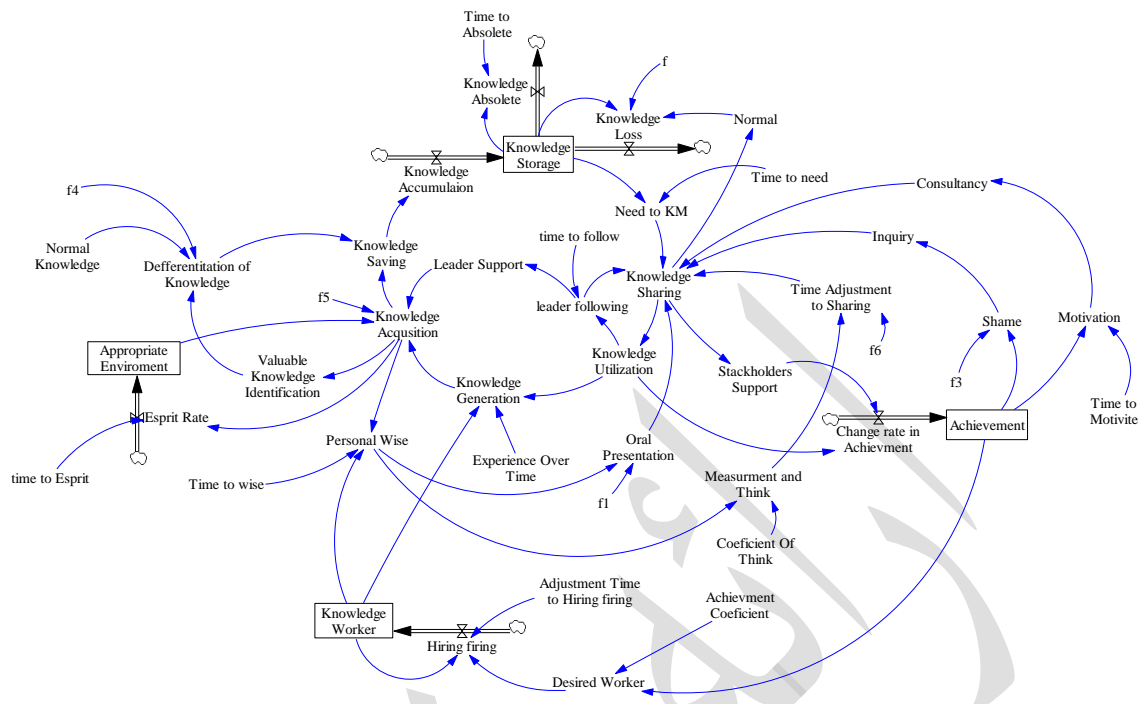
در شکل زیر نمودار جریان مدل علت و معلولی آورده شده است.

The First National Conference of The Iranian System Dynamics Society

اولین کنفرانس ملی
انجمن ایرانی پویاشناسی سامانه‌ها

نمودار ۱۱: نمودار جریان

همانطور که مشخص است در این مدل ۴ متغیر حالت با نرخ هایشان وجود دارند که در جدول زیر تشریح شده اند.

جدول ۴: توصیف متغیرهای حالت و نرخ آنها

ردیف	نام متغیر حالت	متغیرهای نرخ	تشریح
۱	ذخیره دانش Knowledge Storage	نرخ ورودی: جمع شدن دانش Knowledge Accumulate نرخ خروجی ۱: منسوخ شدن دانش Knowledge Obsolete نرخ خروجی ۲: از دست دادن دانش Knowledge Loss	ذخیره دانش از جمع شدن دانش در سازمان ایجاد شده و از بین رفتن دانش چه بصورت منسوخ شدن آن و چه بصورت از دست دادن آن در قالب فراموشی باعث کاهش ذخیره دانشی می گردد.
۲	کارگر دانشی Knowledge Worker	نرخ استخدام و اخراج Hiring-firing Rate	تعداد کارگران دانشی براساس میزان مطلوب مورد نیاز و زمان جهت استخدام و اخراج محاسبه می گردد.
۳	محیط مناسب Appropriate Environment	نرخ روحیه آفرینی Esprit Rate	کسب دانش در طول زمان سبب ایجاد دستاورد و افزایش روحیه کارکنان شده و محیط مناسبی را ایجاد می کند.
۴	موفقیت Achievement	نرخ تغییر در موفقیت Change rate in Achievement	حمایت ذینفعان و بکارگیری دانش و دستاوردهای حاصله سبب تغییر در موفقیت می گردد.

۴-۵- تست مدل

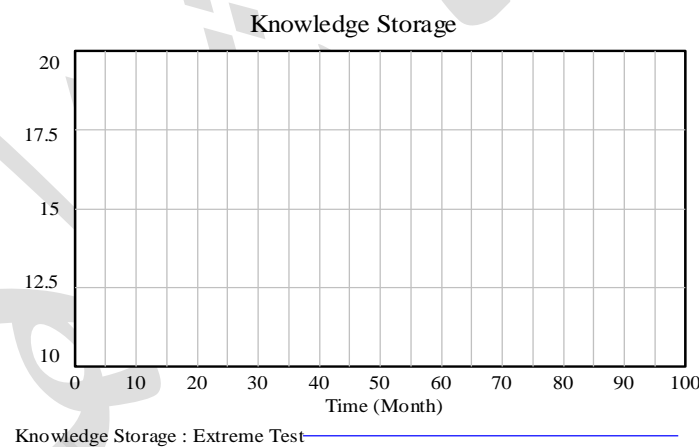
سنجش میزان اعتبار یک مدل همیشه بحثی چالش برانگیز و در عین حال جالب می باشد. در سیستم های پیچیده اقتصادی - اجتماعی مخصوصا در مدلسازی پویایی های سیستمی این کار همیشه ابهام برانگیز می باشد. از آنجا که در مدلسازی دینامیک هدف بهبود درک ما از سیستم و یادگیری با هدف اتخاذ سیاست هایی با عملکرد بهتر می باشد تست و اعتبارسنجی مدل نیز ضمن اعتباربخشی به مدل و فرایند مدلسازی سبب یادگیری بیشتر ما و درک بهتر ما از ساختار سیستم می گردد. برای اعتبارسنجی مدل های دینامیکی روش های مختلفی وجود دارد. روش های اعتبارسنجی مدل های دینامیکی در سه دسته کلی شامل: تست های ساختار مدل، تست های رفتار مدل و تست های مضامین سیاست ها قرار می گیرند (۱۳).

در این مقاله برای اعتبار سنجی مدل از تست های زیر استفاده شد که در ادامه تشریح شده است.

تست ساختار مدل

تست ساختار مدل برای اطمینان از ساختار مدل می باشد. برای تست ساختار مدل از تست های شرایط حدی، تست کفایت مرز و تست سازگاری ابعادی استفاده شد.

تست شرایط حدی: هدف در این تست، بررسی معادلات در شرایط ویژه و حدی می باشد. برای این منظور متغیر مدت زمان جهت منسوخ شدن دانش در شرایط حدی یعنی برابر صفر قرار گرفت. همانطور که از شکل زیر مشخص است اگر زمان منسوخ شدن صفر گردد میزان منسوخ شدن برابر تمام دارای دانشی شده و در نتیجه ذخیره دانشی صفر می گردد.

شکل شماره ۳: نتایج تست در شرایط حدی

تست کفایت مرز: در این تست کفایت متغیرها و ساختارهای مد نظر و رسم شده را با توجه به اهداف و مسئله مورد نظر بررسی می کنند. ساختار باید با اهداف مطالعه متناسب باشد. همانطور که در قسمت مدلسازی علت و معلولی و همچنین نمودار جریان بیان شد ما تمام حکمت ها و سخنان امام را درباره مدیریت دانش و دانش مدلسازی کردیم. در نتیجه ساختار ما هدف مطالعه را پوشش می دهد.

تست سازگاری ابعادی: در این تست به تحلیل ابعاد و واحدهای معادلات مدل می پردازیم. این کار توسط نرم افزار ونسیم (قسمت Units check) صورت گرفت و ابعاد مدل تایید شد.

تست رفتار مدل

در این تست کفایت ساختار مدل از طریق رفتار آن بررسی می شود. برای این کار از تست های سیاست حدی و تست حساسیت رفتار (تحلیل حساسیت) استفاده شد. در تست سیاست حدی خاصیت کشش مدل در برابر تغییرات عمده و گسترده

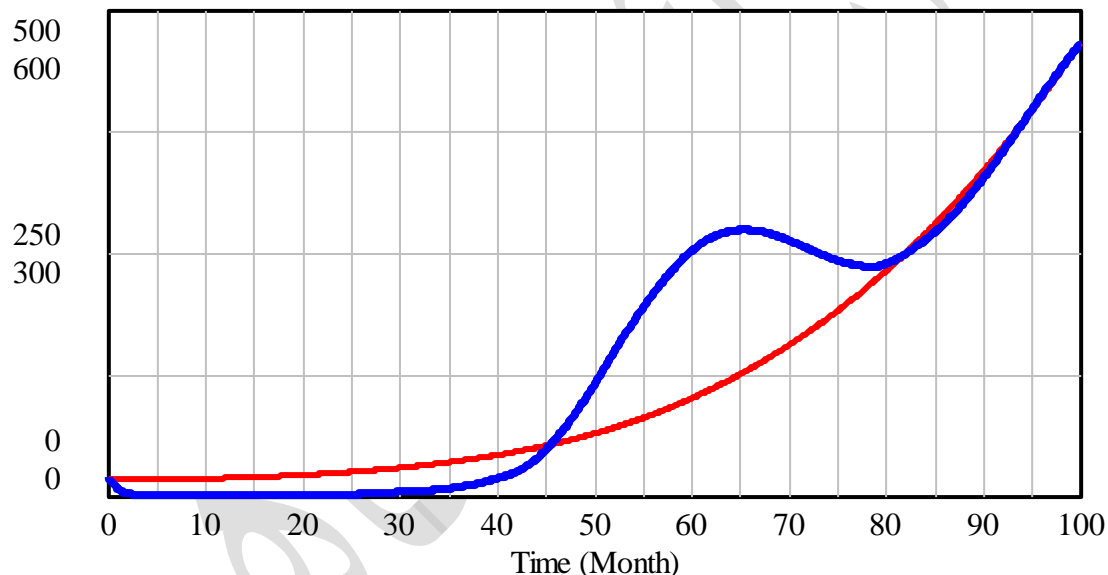

در سیاست‌ها بررسی شد و مدل تایید شد. همچنین در تست تحلیل حساسیت مدل در برابر تغییر مقادیر عددی و رفتاری مورد بررسی قرار گرفت و دیده شد که رفتار متغیرهای مدل به پارمترها حساسیت زیادی ندارد و به همین دلیل مدل تایید شد.

۵-۵- شبیه سازی مدل

بعد از اینکه مدل تایید شد. می توان رفتار متغیرهای اصلی را با شبیه سازی مدل مورد بررسی قرار داد. در نمودارهای زیر رفتار متغیر ذخیره دانشی، موفقیت و محیط مناسب نشان داده شده است. در زیر نمودار ذخیره دانشی به تدریج روبه رشد می رود ولی اثر آن بر محیط با تاخیر شکل می گیرد. به همین دلیل نوسانات تغییر در ذخیره دانشی در نمودار دیده نمی شود و بازه زمان آن در جایی خارج از بازه مدل شکل می گیرد.

K. storage - Appropriate E.

Knowledge Storage : Current

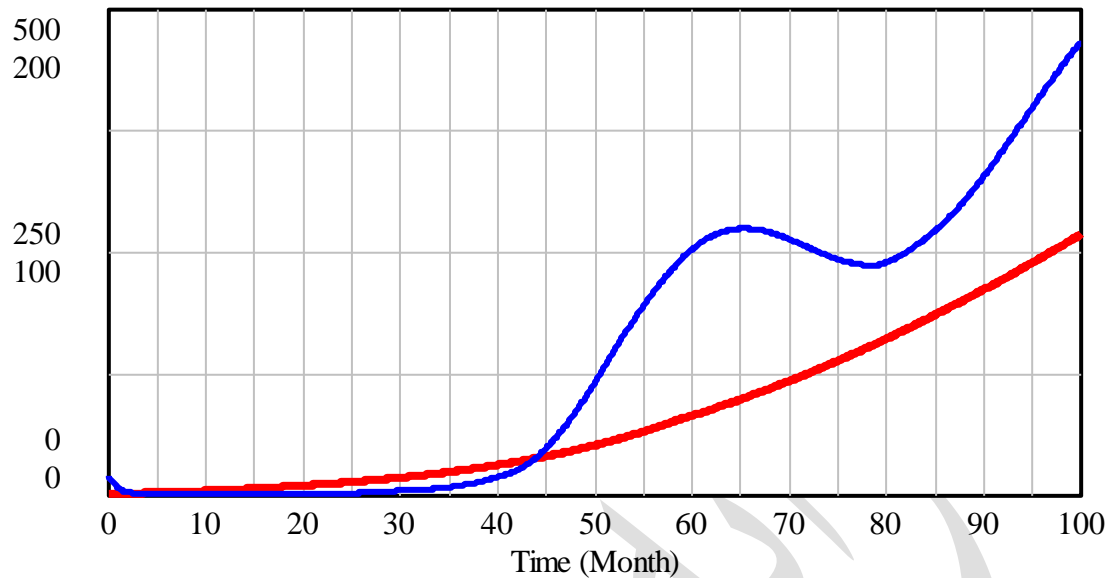
Appropriate Enviroment : Current

نمودار ۱۲: رفتار ذخیره دانشی و اثر آن بر محیط کسب و کار

در نمودار زیر دیده می شود که با افزایش دانش، قدرت شناخت و تفکیک دانش با ارزش بیشتر شده و این نیز سبب تقویت حجم دانش می شود.

Knowledge Storage- Valuable Knowledge Identification

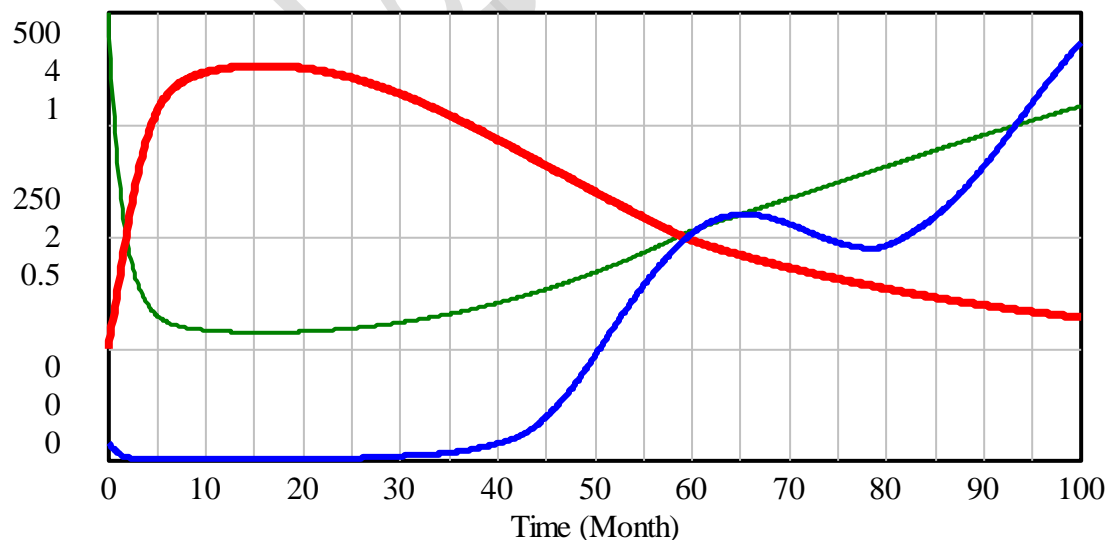

Knowledge Storage : Current

Valuable Knowledge Identification : Current

نمودار ۱۳: رفتار ذخیره دانشی و اثر متقابل آن بر شناسایی دانش با ارزش
طبق نمودار زیر با افزایش حجم دانش، سخن افراد کاهش می یابد و سنجش و فکر افراد زیاد می گردد.

Knowledge Storage-Oral Presentation and Measurment and Think

Knowledge Storage : Current

Oral Presentation : Current

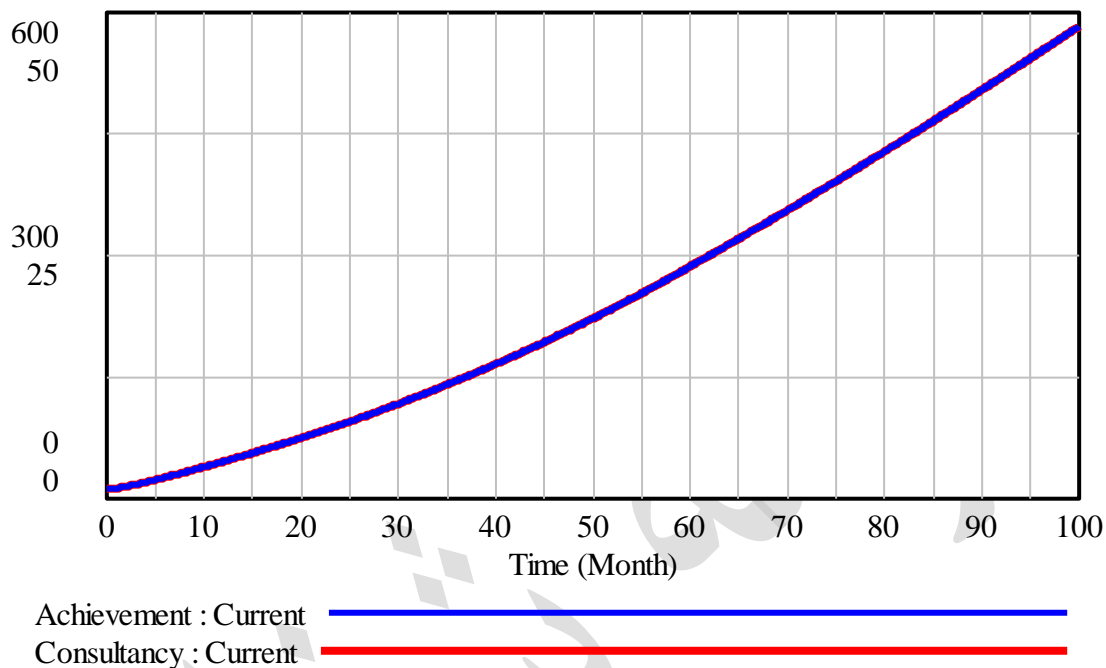
Measurment and Think : Current

نمودار ۱۴: رفتار ذخیره دانشی و اثر متقابل آن بر سخن و سنجش

در نمودار زیر می بینیم که با کسب دستاوردها مشورت نیز زیاد می شود.

Achievement-Consultancy

نمودار ۱۵: رفتار کسب دستاوردها و اثر متقابل آن بر مشورت

۶- نتیجه گیری

مدیریت دانش در عصر اقتصاد دانش بنیان نقش مهمی در بقا و رشد سازمان ها بازی می کند. در این بین مدل های مختلف و استراتژی های مختلفی ارائه شده است که هر یک جنبه ای از مدیریت دانش را تقویت کرده و بر آن تاکید نموده اند. در این مقاله با مبنا قرار دادن سیره امام علی (ع) که منبعی موثق و معتبر و برگرفته از وحی و عاری از خطا و دارای جامعیت می باشد به عنوان پایگاه داده ای (مکتوب) و استفاده از مدلسازی دینامیکی به درک ویژگی های مدیریت دانش پرداخته و استراتژی های ناشی از ساختارهای مدیریت دانش از نگاه امام را تدوین نموده ایم که در جدول زیر خلاصه شده است.

جدول شماره ۵: نتایج حاصل از مدلسازی دینامیکی

ردیف	مرحله چرخه مدیریت دانش	نتایج
۱	کسب دانش	✓ ایجاد محیط مناسب (شادی آفرین) کاری بدلیل دانش مبتنی بر شاخص (فطرت و سودمندی) از طریق سخنان دانشی ✓ ایجاد محیط مناسب (شادی آفرین) کاری بدلیل دانش مبتنی بر شاخص (فطرت و سودمندی) از طریق ایجاد عدالت ✓ تأخیر بین کسب دانش و ایجاد محیط مناسب
۲	سازماندهی و ذخیره دانش	شناخت دانش با ارزش (شاخص تفکیک دانش) ✓ سودمندی ناشی از دستاوردهای فردی و سازمانی (اعتبار، ارزش و ...)

ثروت) ✓ تطابق با فطرت			
✓ غرور و خودخواهی ✓ مجادله ✓ نقصان فرستنده و گیرنده ✓ مقتضیات سنی ✓ هوای نفس گیرنده	موانع تسهیم دانش		۳
✓ سخن اندک (به عنوان نشانه کمال عقل و زبان عاقل در پشت عقل او) ✓ استفاده عاقل از مشورت و سنجش و فکر	ویژگی های افراد دانشی		
✓ پرسشگری و عدم شرم از آن ناشی از دستاوردهای فردی و سازمانی ✓ نقش رهبری (کردار و گفتار) در تسهیم دانش ✓ نقش مشورت در تسهیم دانش و جلب نظر ذینفعان و اثر متقابل در کسب دستاورد ✓ دوستی با خردمند ✓ نیاز به نیروی انسانی مناسب و شایسته (استراتژی تربیت نیروی انسانی)	موتورهای مثبت تسهیم	تسهیم دانش	

منابع

- [1]-B. S. Sandhawalia, D. Dalcher, (2014), Dynamic Knowledge Support Model for Decision-Making and Sustainable Growth: An Empirical Study, Group Decis Negot, DOI 10.1007/s10726-014-9413-7.
- [2]- M. Rademakers, Corporate universities: driving force of knowledge innovation, J. Workplace Learn. 17 (2005) 130–136.
- [3]-Nonaka, I., von Krogh, G., 2009. Tacit knowledge and knowledge conversion: controversy and advancement in organizational knowledge creation theory. Organ. Sci. 20, 635–652.
- [4] مبانی فکری، انسانی و اجتماعی در نهج البلاغه، فصلنامه نهج البلاغه، شماره ۲ و ۳.
- [5]-Wiig, K.M., 1997. Knowledge management: an introduction and perspective. J. Knowl. Manag. 1, 6–14.
- [6]- Mariel A. Ale, Carlos M. Toledo, Omar Chiotti, María R. Galli, (2014), A conceptual model and technological support for organizational knowledge management, Science of Computer Programming, 95 (2014) 73–92.
- [7]- T. H. Davenport, D. W. DeLong, M. C. Beers, Successful knowledge management projects, Sloan Manag. Rev. 2 (1998) 43–57.
- [8]- سیره اخلاقی و تربیتی معصومین (علیهم السلام)، موسسه فرهنگی و هنری نور راسخون وابسته به سازمان اوقاف و امور خیریه، سایت: (سیره معصومین/209505/show/rasekhoon.net/article)

The First National Conference of
The Iranian System Dynamics Society

اولین کنفرانس ملی
انجمن ایرانی پویاشناسی سامانه‌ها

- [9]- Forrester, JW. (1971) Principles of Systems. New York: Wright-Allen Press, Inc.
- [10]- Forrester, J. W. (1968-1969) Urban Dynamics, Pegasus Communications, Waltham, MA.
- [11]- حاجی غلام سریزدی، علی، (۱۳۹۲)، طراحی پارک فناوری هوایی با استفاده از رویکرد پویایی های سیستمی (پایان نامه کارشناسی ارشد)، استاد راهنما: دکتر منوچهر منطقی، استاد مشاور: دکتر سید سعید هاشمی، دانشگاه علم و فرهنگ تهران، ۱۳۹۲.
- [12]- زنگانی، کریم، (۱۳۹۰)، فضیلت علم در سیره ائمه معصومین(ع)، وبلاگ <http://karimzanganli.blogfa.com>
- [13]- عظیم زاده اردبیلی، فائزه، تئوری مدیریت از دیدگاه امام علی (ع)، فصلنامه ندای صادق، شماره ۲۰.
- [14]- شرکت سامان آوران توسعه، گروه نویسندگان (۱۳۹۴)، طرح پژوهشی مستندسازی تجارب طرح های برجسته استان یزد.
- [15]- Sterman, J. (2000) Business Dynamics: Systems Thinking and Modeling for a Complex World. Boston: McGraw-Hill Publishing.
- [16]- Forrester JW. (1961). Industrial Dynamics. MIT Press: Cambridge, MA.
- [17]- حاجی غلام سریزدی، علی، منوچهر منطقی، یحیی زارع مهرجردی، (۱۳۹۲)، سیستم دینامیک، انتشارات الماس البرز، چاپ اول، تهران، پاییز ۱۳۹۲.
- [18]- اکبری، س.، فیله کش، م.، تقوی، س. "تأملی در باب نقش «حکمرانی خوب» برای تحقق زندگی مطلوب در سیره امام علی علیه السلام". مجله معرفت سیاسی، سال هشتم، شماره اول، پیاپی ۱۵، بهار و تابستان ۱۳۹۵
- [19]- محمدی سیرت، حسین. موسوی نیا، سید مهدی. رهیافتی اسلامی در مفهوم سازی بنیادی عملیات روانی(مطالعه سیره نظامی امام علی(علیه السلام)). فصلنامه روانشناسی نظامی. شماره ۲۵، بهار ۱۳۹۵
- [20]- خادمی، امیررضا. "بررسی سیره امام علی(ع) در زمینه اصلاح اخلاق اجتماعی" دوفصلنامه علمی تخصصی آموزه های نهج البلاغه، سال اول، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۹۴
- [21]- علائی، سوسن. "مطالعه تطبیقی اصول مدیریت اسلامی و مدیریت با بررسی سیره امام علی علیه السلام". مجله پژوهش نامه علوی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. سال هفتم، شماره دوم، ۱۳۹۵
- [22]- مشایخی پور، محمد علی. "جایگاه مصلحت در سیره امام علی علیه السلام". فصلنامه دین و سیاست. شماره ۲۲. ۱۳۸۸
- [23]- نهج البلاغه حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام: ترجمه محمد دشتی، قم، نشر مشرقین، ۱۳۷۹، چاپ ششم
- [24]- عبد الواحد تمیمی آمدی، شرح آقا جمال الدین خوانساری، (۱۳۶۶)، شرح فارسی غررالحکم و دررالکلم، دفتر تبلیغات، چاپ اول.